

МЕДІАОСВІТА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНИЙ СТАН ДОСЛІДЖЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ

MEDIA EDUCATION OF FUTURE EDUCATORS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS: THE CURRENT STATE OF RESEARCH OF THE PROBLEM

У статті на підставі аналізу наукової літератури схарактеризовано сучасні тенденції розвитку медіаосвіти майбутніх фахівців дошкільної освіти. Проведено огляд наукових досліджень із зазначеної проблеми, зазначено необхідність створення системи медіаосвіти на всіх рівнях неперервної педагогічної освіти, що дає змогу формувати медіакомпетентність особистості, готувати фахівця, здатного здійснювати медіаосвіту дітей дошкільного віку в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, медіаосвіта, медіаосвіта майбутніх вихователів, сучасний стан дослідженості проблеми.

В статті на основі аналізу наукової літератури дана характеристика сучасних тенденцій розвитку медіаосвіти майбутніх фахівців дошкільної освіти. Проведено огляд наукових досліджень по даній проблемі, відзначено необхідність створення системи медіаосвіти на всіх рівнях неперервного педагогічного освіти, що дозво-

ляєт формувати медіакомпетентність людини, готувати спеціаліста, самостійно здійснювати медіаосвіту дітей дошкільного віку в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, медиаобразование, медиаобразование будущих воспитателей, современное состояние изученности проблемы.

In the article, based on the analysis of scientific literature, modern trends in the development of media education of future specialists in preschool education are described. A review of scientific research on the mentioned problem was made and the necessity of creating a system of media education at all levels of continuous pedagogical education was conducted, which allows forming the media competence of the individual, preparing a specialist capable of media education of preschool children in the educational process of preschool educational institutions.

Key words: professional training, media education, media education of future educators, modern state of research of the problem.

УДК 378.147:373.2.011.3-51

Кравчишина О.О.,

канд. пед. наук,

асистент кафедри дошкільної та початкової освіти

ДЗ «Луганський національний

університет імені Тараса Шевченка»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

На сучасному етапі в Україні, як і в багатьох інших країнах світового співтовариства, стрімкого розвитку набуває інформатизація усіх сфер життя суспільства. Цей процес супроводжується становленням глобального комунікаційного простору, інтенсивним розвитком та модернізацією засобів масової комунікації, широким включенням молодого покоління у процес споживання продукції мас-медіа, посиленням ролі медійних засобів в організації освітнього процесу, що потребує, своєю чергою, оновлення змісту вищої педагогічної освіти. Серед ключових напрямів оновлення змісту освіти важлива роль належить упровадженню і розвитку сучасної медіаосвіти, яка, за визначенням «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні», являє собою «частину освітнього процесу, спрямовану на формування в суспільстві медіа-культури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа» [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивчення питань теорії і практики медіаосвіти в сучасному науковому дискурсі свідчить про актуалізацію зазначеної проблеми. Так, різні аспекти її дослідження представлено в роботах, присвячених загальним аспектам розвитку мас-медіа та

моделей медіаосвіти (Д. Бекінгем, Л. Зазнобіна, Д. Консідайн, Л. Мастерман, С. Пензін, Ю. Усов, О. Федоров, О. Шариков, Е. Харт, Р. Хоббс та ін.), психолого-педагогічним засадам медіаосвіти (О. Волошенюк, Л. Зазнобіна, В. Іванов, Ю. Рабінюк, О. Спічкін, О. Федоров, М. Хілько, С. Черепинський, О. Шариков та ін.), ролі засобів масової комунікації у вихованні учнівської молоді (О. Барішполець, В. Лизанчук, Л. Найдьонова, В. Різун, Г. Почепцов, Т. Свистельников, Я. Топольник, Г. Усова та ін.), характеристиці вітчизняного та світового досвіду медіаосвіти (О. Нечай, О. Самарцев, О. Шариков, Є. Черкашин), медіаосвіті у професійній підготовці майбутніх педагогів (Т. Бешок, О. Бондаренко, О. Георгіаді, С. Іць, Ю. Казаков, Н. Рижих, О. Шипнягова, Н. Шубенко та ін.)

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Зміни у світовому та українському соціокультурному просторі зумовлюють трансформацію вимог до фахівців педагогічної галузі, зокрема вихователів дошкільних закладів, їхньої професійно-педагогічної підготовки. Майбутній вихователь має бути готовим не лише до сприйняття значних обсягів інформації, а й уміти грамотно її опрацювати, використовувати в освітньому процесі закладів дошкільної освіти медіазасоби та медіатехнології з метою всебічного виховання й розвитку дітей, а також формування в них медіаграмотності.

Метою статті є вивчення сучасного стану дослідження проблеми медіаосвіти майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Медіаосвіта ставить за мету якнайповніше скористатися освітнім та технічно-комунікаційним потенціалом сучасних засобів масової комунікації і є, за визначенням ЮНЕСКО, окремим напрямом освіти, оскільки допомагає людині усвідомити способи використання масової комунікації в суспільстві, аналізувати медіатексти та критично оцінювати запропоновані в них цінності, політичні, соціальні, комерційні та культурні інтереси, а також створювати і поширювати через мас-медіа власні медіатексти [10].

Аналіз джерел, автори яких досліджують шляхи вдосконалення сфери освіти, дав змогу з'ясувати, що проблема підготовки майбутніх педагогів у контексті сучасних проблем медіаосвіти вивчалася в різних аспектах, а саме: підготовка майбутніх вихователів засобами інформаційно-комунікаційних технологій до навчання дітей іноземних мов (К. Віттенберг); готовність студентів педагогічного факультету до використання нових інформаційних технологій у професійній діяльності (Н. Диканська); підготовка майбутніх вихователів до формування основ комп'ютерної грамотності старших дошкільників (С. Дяченко); формування готовності студентів педагогічного коледжу до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності (С. Ісакова); становлення й розвиток комп'ютерної освіти студентів педагогічних коледжів України (О. Майборода); підготовка майбутніх вихователів до використання комп'ютерних технологій в організації пізнавальної діяльності старших дошкільників (І. Мардарова); професійна підготовка педагогів дошкільної освіти до використання інформаційних технологій у майбутній практичній діяльності (Н. Ходакова); формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних технологій (О. Чекан) та ін.

Так, І. Мардарова трактує підготовку майбутніх вихователів до використання комп'ютерних технологій в організації пізнавальної діяльності старших дошкільників як цілеспрямований процес формування уявлень про можливості і способи використання комп'ютерних технологій в організації пізнавальної діяльності дошкільників, навчання їх практичних умінь та навичок упровадження комп'ютерних технологій у роботу з дітьми старшого дошкільного віку. Розроблений дослідницею спецкурс на тему «Використання медіазасобів в освітньому процесі ДНЗ» спрямований на розширення та поглиблення знань студентів щодо використання комп'ютерних технологій, підкріплення вмій застосовувати сучасні комп'ютерні технології в активізації пізнавальної діяльності дошкіль-

ників, допомагає спростити й полегшити роботу майбутнього вихователя, надати йому змогу здійснювати позитивні зміни в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Вивчення спецкурсу спирається на попередній досвід студентів із курсів «Інформатика», «Дошкільна педагогіка», «Дитяча психологія», «Нові інформаційні технології», набуті знання, уміння, навички, рівень загальної культури [7].

Становить інтерес дисертаційна робота С. Дяченко [3]. Дослідниця під професійною підготовкою майбутніх вихователів до формування основ комп'ютерної грамотності старших дошкільників розуміє набуття професійної компетентності в галузі інформаційно-комунікаційних технологій навчання. Своєю чергою, одним із найважливіших складників професійної компетентності в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, на її думку, має стати інформаційно-технічна готовність.

Не менш цікавою є думка Н. Диканської, яка зазначає, що сформованість у студентів педагогічного факультету професійної готовності до використання нових інформаційних технологій, які володіють такими перевагами, як візуалізація інформації, швидкий зворотний зв'язок, індивідуальний темп роботи з комп'ютерною програмою, автоматизація інформаційно-методичного забезпечення, дасть змогу майбутньому педагогу будувати освітній процес на якісно новому рівні, переломивши його кризу призму нових інформаційних технологій [2].

Предметом дослідження О. Майбороди є теорія і практика розвитку комп'ютерної освіти студентів педагогічних коледжів України та її змістових основ. Автор зазначає, що застосування новітніх інформаційних технологій в освітньому процесі ЗВО буде доцільним за організації таких дидактичних умов:

- усвідомлення педагогами необхідності використання комп'ютерних технологій із метою підвищення ефективності засвоєння студентами навчального матеріалу;
- можливість організації роботи в інтерактивному режимі;
- швидкий зворотний зв'язок між користувачем та окремими засобами нових інформаційних технологій;
- візуалізація закономірностей, які вивчаються, і процесів, що реально відбуваються;
- керування зображенням на екрані монітора різних об'єктів, явищ;
- реєстрація, збір, накопичення й обробка інформації про процеси, об'єкти та явища, що вивчаються;
- архівування достатньо великих обсягів інформації з можливостями легкого доступу, передачі та спілкування користувача з центральним інформаційним банком даних;

– оволодіння студентами навичками роботи з комп'ютерною технікою та наявність у них стійкої мотивації щодо систематичної роботи з програмами різного дидактичного призначення на етапах засвоєння, оновлення, відпрацювання навчального матеріалу та під час проведення контрольних заходів [6].

Дещо інші умови у своїй роботі виокремлює К. Віттенберг. Дослідниця вважає, що процес підготовки майбутніх вихователів засобами інформаційно-комунікаційних технологій до навчання дітей іноземних мов буде ефективним за дотриманням таких організаційно-педагогічних умов:

– наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій у всіх формах організації навчальної діяльності майбутніх вихователів ЗДО;

– залучення студентів до продуктивної діяльності з розробки та змістового наповнення електронних ресурсів, спрямованих на задоволення освітніх потреб у сфері дошкільного навчання іноземних мов;

– забезпечення варіативності опанування студентами іншомовних лінгводидактичних умінь у процесі вивчення дисциплін за вибором та професійно спрямованій позааудиторній роботі [1].

У дослідженні піднятої проблеми доречно звернутись до роботи Н. Ходакової, яка розробила модель підготовки педагогів дошкільної освіти до використання інформаційних технологій у майбутній практичній діяльності. Реалізація зазначеної моделі передбачала поетапне освоєння інформаційних технологій за принципом «від простого – до складного». На першому етапі формувалися знання загальних технологічних прийомів роботи в операційній системі Windows, прийоми, уміння в роботі з диспетчерами архівів, пакетом прикладних програм Microsoft Office, інформаційними мережами, мовами програмування високого рівня і принципами алгоритмізації, тезаурусом з інформатики та інформаційних технологій. Цей етап виступав базовим і являв собою «фундамент», на якому зводиться подальша система компетенції. На другому етапі здійснювалося освоєння інформаційних і комунікаційних технологій (5–7 семестри), що передбачало глибоке і повне знання технічного оснащення персонального комп'ютера, грамотне застосування прикладного програмного забезпечення для роботи з дітьми дошкільного віку. Це дало змогу творчо використовувати різні види прикладного програмного забезпечення для створення документів, опанувати основи моделювання прикладних програм, експериментування, різнобічні вміння роботи з навчальними програмними системами, такими як графічні CorelDraw, PhotoShop. У результаті роботи студенти усвідомлювали стратегічні і тактичні завдання інформатизації суспільства, опановували систему знань і вмінь в області інформатики, професійну терміно-

логією. У них з'являлося прагнення до розширення і поглиблення своїх знань у галузі нових інформаційних технологій. Третій етап включав освоєння спеціалізованих інформаційних технологій (8–9 семестри) у вигляді курсів навчальних дисциплін. Він характеризувався грамотною реалізацією стратегії і тактики застосування інформаційних і комунікаційних технологій і спеціального програмного забезпечення для здійснення професійної діяльності, вміннями роботи зі спеціалізованими програмними системами фірм «Нікіта», «Медіа-Хауз», «Новий диск», «Акелла» та ін. [8, с. 25].

На думку С. Ісакової, система професійної підготовки до використання інформаційно-комунікаційних технологій включає: психологічну готовність, під якою розуміється різний ступінь формування спрямованості на використання ІКТ у педагогічній діяльності, наявність інтересу до роботи з комп'ютером і потреби до самоосвіти в цій галузі знань, розвиток професійного мислення; науково-теоретична готовність – це необхідний обсяг психолого-педагогічних і спеціальних знань, необхідних для професійної діяльності в умовах використання інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічних навчальних закладах; практичну готовність, яка передбачає наявність сформованих на необхідному рівні професійних навичок і вмінь використання ІКТ [4].

Варто звернути увагу й на дослідження О. Чекан. Зокрема, автор наголошує на тому, що інформатизація дошкільної освіти відкриває перед педагогами нові можливості для впровадження в педагогічну практику сучасних комп'ютерних технологій. При цьому ефективність інформатизації ЗДО залежить від компетентності вихователя та якості програмних засобів, що підтримують роботу інформаційного середовища дошкільного закладу. Професійна компетентність педагога є здобута, узагальнена, відрефлексованим у процесі професійної діяльності система соціально значущих, особистісно значущих і предметних фахових компетенцій. Професійну компетентність майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів засобами комп'ютерних технологій визначаємо як інтегроване, особистісно-ціннісне, полікомпонентне утворення на основі засвоєння ними сукупності фахових знань, умінь і навичок із застосуванням засобів комп'ютерних технологій, досконале володіння способами й прийомами роботи з комп'ютером, трансформація набутої інформації в педагогічну діяльність із дітьми дошкільного віку [9].

Висновки. Отже, як нам удалося з'ясувати, професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в контексті сучасних проблем медіаосвіти вийшла на якісно новий рівень свого розвитку. Ми поділяємо наведені вище погляди науковців та вважаємо, що медіаосвіта майбутніх вихователів має ґрунтуватися

на загальних та спеціальних знаннях і вміннях: шукати, відбирати, оцінювати та інтерпретувати підсумки пошуку і представляти їх у вигляді нового медіапродукту; критично аналізувати інформацію та креативно підходити до розв'язання проблем; інтерпретувати медіаінформацію, робити відповідні висновки; використовувати засоби медіаосвіти в майбутній професійній діяльності; створювати бази даних, власні інтернет-ресурси (сайти, блоги); керувати діяльністю дітей із використанням спеціальних комп'ютерних програм; використовувати засоби медіаосвіти в процесі вивчення навчальних дисциплін, брати участь в інтернет-конференціях, проектах із метою підвищення власного професійного рівня.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Віттенберг К.Ю. Підготовка майбутніх вихователів засобами інформаційно-комунікаційних технологій до навчання дітей іноземних мов: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Херсон, 2010. 23 с.
2. Диканская Н.Н. Формирование готовности студентов педагогического факультета к использованию новых информационных технологий в профессиональной деятельности: дис. ... канд. пед. наук. Ставрополь, 2000. 175 с.
3. Дяченко С.В. Підготовка майбутніх вихователів до формування основ комп'ютерної грамотності старших дошкільників: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Луганськ, 2009. 20 с.
4. Исакова С.Н. Формирование готовности студентов педагогического колледжа к использованию информационно-коммуникационных технологий в профессиональной деятельности: автореф. дис. ... канд. пед. Наук. Нижний Новгород, 2005. 26 с.
5. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) від 21 квітня 2016 р. № 1-2/7-110. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/.
6. Майборода О.В. Становлення і розвиток комп'ютерної освіти студентів педагогічних коледжів України: дис... канд. пед. наук. К., 2002. 238 с.
7. Мардарова І.К. Підготовка майбутніх вихователів до використання комп'ютерних технологій в організації пізнавальної діяльності старших дошкільників: автореф. ... канд. пед. наук. Одеса, 2012. 21 с.
8. Ходакова Н.П. Профессиональная подготовка педагогов дошкольного образования к использованию информационных технологий в будущей практической деятельности: автореф. дис. ... доктора пед. наук: Москва, 2012. 44 с.
9. Чекан О.І. Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Одеса, 2014. 21 с.
10. Potter W.J. Media Literacy. Thousand Oaks. London: Sage Publication, 2001. 423 p.